

ALFABETYCZNY LEKSYKON POJEĆ, CZYLI JAK ROZUMIEĆ ZAPISY OPINII PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ

Funkcje /procesy poznawcze – zespół procesów, dzięki którym odbieramy informacje z otoczenia oraz związki między nimi. W czytaniu i pisaniu biorą udział takie procesy poznawcze, jak: uwaga, pamięć, wrażenia i spostrzeżenia wzrokowe, słuchowo – językowe, dotykowe, kinestetyczne, orientacja w schemacie ciała i przestrzeni, a także myślenie, dzięki czemu rozumiemy czytany tekst, a pisząc tworzymy nowe teksty.

Integracja percepcyjno-motoryczna – procesy poznawcze współdziałają z czynnościami ruchowymi. Czynności pisania i czytania realizowane są dzięki prawidłowemu rozwojowi funkcji wzrokowych, słuchowo-językowych i ruchowych oraz ich prawidłowemu współdziałaniu. Jest to możliwe, gdy prawidłowo przebiega każda z funkcji zaangażowanych w proces czytania i pisania oraz gdy dobrze ze sobą współpracują.

Inteligencja niewerbalna (funkcje wykonawcze, praktyczne) – badana skalą inteligencji D.Wechslera. Wysoki wynik może wskazywać na dobrze rozwinięte zdolności percepcyjno-motoryczne, na możliwość osiągania dobrych wyników podczas pracy pod presją czasu, zdolności rozwiązywania nowych problemów.

Inteligencja werbalna (funkcje werbalne) – mierzona za pomocą badania skalą inteligencji D.Wechslera. Wysoki wynik w owej skali umożliwia dziecku bardzo dobrze funkcjonować w szkole i dzięki wypowiedziom ustnym uzyskiwać wysoką ocenę efektów nauki. Dziecko prezentuje szeroki zakres słownictwa, potrafi tworzyć spójne i logiczne wypowiedzi, posiada łatwość w werbalizowaniu myśli. Zwykle ma szeroki zakres wiedzy ogólnej, duże zdolności pamięciowe.

Koordynacja wzrokowo-ruchowa – współdziałanie, zharmonizowanie funkcji wzrokowych, ruchowych i manipulacyjnych, w tym „współpraca oka i ręki”. Dzięki kojarzeniu informacji wzrokowych, dotykowych i kinestetycznych można wykonywać precyzyjne ruchy rąk pod kontrolą wzroku, między innymi rysować i pisać.

Lateralizacja - ustalona dominacja narządów ruchu i wzroku.

Lateralizacja skrzyżowana – ustalona dominacja narządów ruchu i wzroku, jednakże nie po tej samej stronie ciała. Dzieci ze skrzyżowaną lateralizacją mogą mieć trudności w nabywaniu

umiejętności czytania, mogą mylić litery o podobnym kształcie, mieć trudności z zachowaniem pisma w liniaturze.

Myślenie przyczynowo-skutkowe – zdolność rozumienia następstwa czasowego, przewidywanie konsekwencji zdarzenia początkowego, umiejętność rozumienia i interpretacji sytuacji społecznych, planowania i przewidywania konsekwencji działań i zachowań, myślenie logiczne.

Myślenie słowno-pojęciowe – umiejętność definiowania, wnioskowania i kategoryzowania. Łączy się z umiejętnością identyfikacji i porównywania pojęć oraz zdolnością do wygenerowania nowych treści. Dziecko może myśleć w sposób abstrakcyjny (podaje pojęcie nadrzędne) lub konkretny (podaje cechy obiektów lub ich funkcje). Wysoki wynik świadczy o plastyczności myślenia oraz zdolności uczenia się, kreatywności w rozwiązywaniu problemów, samodzielności myślenia oraz umiejętności wyciągania wniosków.

Pamięć mechaniczna (mimowolna) – zdolność do przyswajania wiedzy w sposób nieuświadomiony, a więc bez zaangażowania motywacji i większego wysiłku. Dobra pamięć mechaniczna sprzyja uczeniu się wielu szczegółów, danych ilościowych, szeregu dat, liczb. Dzieci o niższej sprawności pamięci mechanicznej muszą rozwijać myślenie logiczne, dowolne. Nie zapamiętują wiele z lekcji, muszą dodatkowo pracować w domu i wymyślać strategie uczenia się ułatwiające zapamiętywanie materiału bogatego w szczegóły.

Pamięć sekwencyjna – zdolność do przyswajania, utrwalania i odtwarzania sekwencji cyfr, nazw (pory roku, miesiące, dni tygodnia). Dzieci z zaburzoną pamięcią sekwencyjną mają również trudności w przyswojeniu sekwencji ruchów podczas pisania, układów gimnastycznych, tanecznych, zapisu reakcji chemicznych i przekształceń matematycznych.

Pamięć słuchowa – zapamiętywanie spostrzeżeń słuchowych werbalnych i niewerbalnych, zdolność do przyswajania, utrwalania i przypominania informacji dźwiękowej. W procesie tym zaangażowane są głównie funkcje słuchowe. Dzieci preferujące ten styl uczenia się określa się mianem „słuchowców”.

Pamięć słuchowa bezpośrednia – pozwala zapamiętać i natychmiast odtworzyć usłyszany materiał. Wykorzystujemy ją pisząc np. dyktanda, czy przy ustnym odpytywaniu. Zaburzenia pamięci słuchowej bezpośredniej powodują następujące trudności w procesie uczenia się: uczeń ma trudności z zapamiętaniem dwóch poleceń jednocześnie, z zapamiętywaniem

długich zdań i poprawnym ich zapisywaniem podczas robienia notatek, liczeniem w pamięci, ze zrozumieniem wypowiedzi w języku obcym.

Pamięć słuchowa operacyjna – zdolność do przyswajania, utrwalania i przypominania określonych operacji, działań utrzymywanych w pamięci np. podawanie co trzeciej liczby, liczenie zaczynając od stu i cofając się, wykonywanie prostych działań matematycznych bez użycia palców czy kartki papieru.

Pamięć wzrokowa - zapamiętanie spostrzeżeń wzrokowych, zdolność do przyswajania i utrwalania informacji wzrokowych, a dzięki temu przyswajania wiedzy. Dzieci preferujące ten styl uczenia się określa się mianem „wzrokowców”.

Rozwój psychoruchowy – całość procesów psychicznych - intelektualnych, orientacyjno-poznawczych i ruchowych.

Rozwój psychoruchowy nieharmonijny – zakłócenia tempa rozwoju poszczególnych sfer procesów psychicznych - intelektualnych, orientacyjno-poznawczych i ruchowych. Niektóre sfery rozwijają się w przeciętnym tempie, podczas gdy inne rozwijają się z opóźnieniem lub przyspieszeniem.

Zaburzenia percepcji słuchowej – słuchowe zaburzenia odbioru mowy, które nie są uwarunkowane niedosłuchem. Zaburzenia percepcji słuchowej odnoszą się również do zaburzeń w rozpoznawaniu dźwięków muzycznych (muzyka, śpiew), mechanicznych (stukot kół, gwizd lokomotywy), dźwięków naturalnych (odgłosy przyrody, człowieka, głosy zwierząt).

Zaburzenia percepcji wzrokowej – zaburzenia analizy i syntezy wzrokowej, zaburzenia postrzegania i różnicowania kształtów, rejestracji położenia przestrzennego elementów. Dzieci z zaburzoną percepcją wzrokową mają trudności w rozumieniu treści przedstawionych graficznie, w rozpoznawaniu i nazywaniu przedmiotów na ilustracjach, opisują ilustracje w sposób ubogi, rozpoznają małą liczbę szczegółów, mają problemy w rysowaniu kształtów z pamięci, ich rysunki są ubogie, prymitywne, mają przede wszystkim trudności w przepisywaniu tekstu ze wzoru, w pisaniu z pamięci, mylą litery o podobnym kształcie l-t, a-o, a-ą, c-e oraz litery podobne, lecz różniące się położeniem w stosunku do osi pionowej i poziomej b-d, p-g, w-m, n-u, pomijają znaki diakrytyczne, odwracają kolejność liter w grupach wyrazowych (tar – rat), litery kreślone przez nie są nierówne, ich tempo pisania jest wolne. W pierwszym okresie nauki dzieci te mają duże problemy w kojarzeniu dźwięków

mowy z ich odpowiednikiem graficznym – zaburzenia kojarzenia wzrokowo- słuchowego, zaburzenia w zapamiętywaniu i odtwarzaniu treści wzrokowo-słuchowych.

Opracowanie:

Milena Burdach-Szydłowska, Małgorzata Kolińska, Angelika Lipińska, Maria Szyntar